

НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕС ВЧЕНИХ
ЕКОНОМІСТІВ–АГРАРНИКІВ»

КИЇВСЬКИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИ РІЧНІ ЗБОРИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСУ
ВЧЕНИХ ЕКОНОМІСТІВ-АГРАРНИКІВ

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ ДО 2030 РОКУ: ЗАВДАННЯ АГРОЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної конференції

20 листопада 2025 року

Київ
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»
2025

УДК 303.722:631.1:338.43(477)
С 83

Редакційна колегія: Ю. О. Лупенко – голова, М. І. Пугачов, В. А. Мамчур,
О. М. Нечипоренко, О. Г. Шпикуляк, О. М. Могильний.

*Рекомендовано до друку
та розповсюдження через мережу інтернет
Вченою радою Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»
(протокол № 13 від 18 листопада 2025 р.).*

С 83 **Стратегія розвитку аграрного сектору економіки до 2030 року:**
завдання агроекономічної науки: Матеріали міжнародної науково-
практичної конференції, Київ, 20 лист. 2025 р. / Редкол.:
Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов, В. А. Мамчур та ін. Київ:
ННЦ «ІАЕ», 2025. 264 с.

ISBN 978-966-669-636-9

Матеріали Дев'ятнадцятих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених-економістів-аграрників та Міжнародної науково-практичної конференції присвячені аналізу стратегічних пріоритетів розвитку аграрного сектору України до 2030 року. У збірнику розглядаються ключові напрями модернізації державної політики, цифровізації агровиробництва, підвищення інноваційної спроможності та посилення інтеграції у європейський науково-інноваційний простір. Підкреслюється важливість впровадження смарт-спеціалізації, розвитку біоекономіки, інноваційних кластерів, технологічної модернізації та управління природними ресурсами на засадах сталості. У матеріалах також акцентується роль агроекономічної науки в забезпеченні післявоєнного відновлення, підвищенні ефективності продовольчих систем і зміцненні конкурентних позицій України на світовому ринку.

Збірник має прикладне значення для органів влади, наукових установ і учасників аграрного ринку, пропонуючи науково обґрунтовані рекомендації щодо реалізації Стратегії розвитку аграрного сектору економіки України до 2030 року. Видання розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, керівників та фахівців виробничих компаній, службовців державних органів управління й органів місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти та широкий загал читачів.

Матеріали видано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність змісту наукових тез несе автор.

УДК 303.722:631.1:338.43(477)

ISBN 978-966-669-636-9

© Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки», 2025
© Громадська організація «Всеукраїнський
конгрес вчених економістів-аграрників»,
2025

9. Ruiz, E., Cara, C., Ballesteros, M., Manzanares, P., Ballesteros, I., & Castro, E. (2006). Ethanol Production From Pretreated Olive Tree Wood and Sunflower Stalks by an SSF Process. *Applied Biochemistry and Biotechnology*, 130(1-3), 631–643.

10. Sata-group. URL: <https://sata-group.com.ua/ua/p1340813630-glitserin-farmakopejnyj-pischevoj.html>.

11. Superagronom. URL: <https://superagronom.com/news/16126-z-pojnivnimi-reshtkami-sonyashniku-zalishayetsya-naybilshe-pojivnih-rechovin--polski-eksperti>.

12. Ukragroconsult. URL: <https://ukragroconsult.com/sunflower-prices/>.

Розвиток сільського господарства та сільських територій в розрізі оновлених завдань цілей сталого розвитку до 2030 року

Тетяна Яворська

доктор економічних, професор,
професор кафедри
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного (Запорізька обл.)

Сільське господарство є стратегічною галуззю економіки України, яка забезпечує продовольчу безпеку, формує значну частку експорту та визначає соціально-економічний розвиток сільських територій. В свою чергу сільські території відіграють ключову роль у соціально-економічному розвитку будь-якої країни. Вони забезпечують продовольчу безпеку, збереження культурної спадщини та природних ресурсів. Саме тому концепція сталого розвитку стає основою для формування державної політики та місцевих стратегій розвитку. В умовах глобальних викликів, якими зараз є зміни клімату, воєнна агресія, деградація земель та демографічні проблеми, особливого значення набуває інтеграція оновлених завдань Цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН до 2030 року у національну аграрну політику.

Україна 23 червня 2022 року набула статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, яке зумовило необхідність, серед інших, приведення вітчизняного законодавства в питаннях сталого розвитку у відповідність до вимог європейського законодавства. Відбувся процес оновлення завдань по 17 цілях сталого розвитку з урахуванням воєнного стану, практики роботи міністерств і Державного комітету статистики (Держстату). Розроблені завдання відображають три напрямки концепції ESG (Environmental, Social, Governance) на рівні національної політики та спрямовані на інтеграцію принципів сталого розвитку в усі сфери держави і бізнесу. Зараз є 101 національне завдання (було 86) і 309 індикаторів, які будуть характеризувати їх досягнення, або недосягнення. Відповідно, неформально, індикатори досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР)

можна розглядати як практичні інструменти для реалізації концепції ESG в Україні.

Держави-члени ЄС для отримання доступу до фінансування ЄС, зобов'язані готувати і публікувати Національний стратегічний план, заснований на новій Спільній аграрній політиці (САП) ЄС. Україна також запропонувала Стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 роки, хоча нашій країні, як кандидату на членство в ЄС, необов'язково було розробляти такий документ. Проте важливим є узгодження своєї стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій з новою САП ЄС, що в майбутньому сприятиме покращенню діалогу та гармонізації української політики з ЄС.

Стратегічними пріоритетами в контексті Цілей сталого розвитку до 2030 року в напрямку розвитку сільського господарства та сільських територій стали наступні:

1. Підвищення продовольчої безпеки та стійкої продуктивності (ЦСР 2), що передбачає впровадження цифрових технологій у сільське господарство (Smart Farming, точне землеробство), розвиток органічного виробництва, селекції посухостійких сортів і ґрунтозахисних технологій, розвиток місцевої переробки для збільшення доданої вартості, підвищення продуктивності аграрного сектору.

2. Захист і відновлення природних ресурсів (ЦСР 6, 15). Дані цілі передбачають масштабні заходи з відновлення органічного вмісту ґрунтів, боротьби з ерозією, деградацією ґрунтів та збереження водних ресурсів, створення охоронних зон для збереження біорізноманіття.

3. ЦСР 13 (кліматична адаптація і зниження вразливості), яка має на меті розробку систем раннього попередження, страхування врожаїв, розширення площі зрошувальних земель, впровадження агролісомеліоративних заходів та планової зміни сівозміни.

4. Соціально-економічну стійкість сільських громад передбачають завдання, які розроблені в Цілях (ЦСР 1, 8, 11): створення робочих місць у сільській місцевості через розвиток обслуговуючої кооперації, агротуризму та зеленого туризму, збільшення інвестицій в освіту, охорону здоров'я та цифрову інфраструктуру, підтримка малого та середнього бізнесу у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції.

5. Енергетична трансформація (ЦСР 7) передбачає впровадження місцевих проєктів з відновлюваних джерел енергії (біогаз, сонячні та вітрові рішення) для зниження енергетичної залежності та отримання додаткових доходів. Розвиток агроенергетики, яка поєднує сільське господарство та енергетику і зосереджується на виробництві енергії з біомаси, агровідходів та інших відновлюваних джерел.

6. Усі релевантні Цілі сталого розвитку сільського господарства та сільських територій, які пов'язані з інституційною адаптацією та фінансуванням: реформи регулювання, розвиток інструментів фінансування (гарантії, гранти, фінансові стимули), міжсекторні партнерства тощо.

Оновлені завдання ЦСР більш комплексно враховують цифровізацію, кліматичні виклики та розвиток сільських громад, тоді як попередні робили

акцент на експортному потенціалі сільського господарства та базових соціально-економічних аспектах.

Для того, щоб імплементувати цілі сталого розвитку в практичне спрямування розвитку сільського господарства та сільських територій, необхідно в різних сферах діяльності впроваджувати певні заходи:

- у політиці і регулюванні: інтегрувати ЦСР у відповідність до національної стратегії розвитку сільського господарства і сільських територій з чіткими завданнями та бюджетним забезпеченням, проводити зонування земель, використовувати екологічні норми та стимули для «зелених» практик;

- у сфері фінансів: створити механізми стимулювання переходу до стійких практик: надавати цільові субсидії на відновні (регенеративні) практики, фінансові гарантії, пільгові кредити та впровадити податкові пільги для малих фермерських і особистих селянських господарств товарного спрямування, страхування від кліматичних ризиків та організовувати публічно-приватні інвестиційні платформи;

- техніка і знання: масштабувати цифрові сервіси та розвивати сільськогосподарську інформаційно-консультаційну діяльність, поєднуючи навчання з демонстраційними проєктами для швидкого поширення інновацій, впроваджувати програми перекваліфікації для молоді і фермерів, створювати цифрові платформи для агроданних і ринків;

- інфраструктура: модернізація логістики, зберігання, охорони здоров'я та освіти, організувати широкий доступ сільського населення до швидкісного інтернету і електронних послуг. Посилити роль місцевого самоврядування у плануванні та реалізації проєктів, забезпечити участь громад у прийнятті рішень.

- пілотні проєкти і масштабування: відпрацювання інтегрованих моделей у пілотних регіонах з подальшим масштабуванням успішних практик на національний рівень. Запустити систему щорічного моніторингу SDG-індикаторів у сільській місцевості з відкритими звітами й механізмами корекції політики.

Сільське господарство та розвиток сільських територій є ключовими чинниками сталого розвитку України. Вони забезпечують продовольчу безпеку, формують експортний потенціал і визначають якість життя значної частини населення. До 2030 року розвиток сільського господарства та сільських територій України має бути цілеспрямовано пов'язаний із реалізацією релевантних Цілей сталого розвитку. Розпорядження Кабінету Міністрів № 1190-р (2024 р.) демонструє оновлення, деталізацію та адаптацію завдань і індикаторів до сучасних умов, включно з наслідками війни, пандемії COVID-19 та актуальними соціально-економічними викликами.

Новий документ має більш практичну й вимірювану спрямованість, орієнтовану на державну політику, цифровізацію, відновлення інфраструктури та соціальну стійкість. Зокрема, у напрямку продовольчої безпеки акценти зміщуються на регулювання балансу між експортом і внутрішнім ринком та доступності продуктів порівняно із орієнтацією на експорт і підвищення продуктивності сільського господарства у попередніх документах. У сфері інновацій поставлені конкретні завдання з цифровізації та точного землеробства. На сільських територіях передбачається комплексний розвиток інфраструктури,

освіти, медицини. Значна увага приділялася адаптації до кліматичних змін, що сприяло виникненню додаткових завдань – скорочення викидів, інтеграція кліматичних стратегій. Соціальні аспекти оновлених завдань Цілей сталого розвитку до 2030 року ставлять за мету покращення якості життя у сільській місцевості, залучення молоді до життя в селі. Це вимагає інтегрованих політик, фінансових інструментів, технічної підтримки та активної участі громад для досягнення економічної, екологічної та соціальної стійкості в умовах кліматичних і демографічних викликів.

Список використаних джерел

1. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 29 листопада 2024 р. № 1190-р «Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні». URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/531421___778020.

2. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6f446a44-9bba-41b0-8642-8db3593e696e&title=NatsionalnaDopovid-tsiliStalogoRozvitku-Ukraina->